

Cuprins

Argument.....	5
Capitolul 1. Noțiuni generale. Vechi și nou.....	11
1.1. Comparație.....	11
1.2. Prevederi legale.....	18
1.2.1. Codul de procedură civilă din 1865.....	18
1.2.2. Noul Cod de procedură civilă.....	23
Capitolul 2. Contestația în anulare	29
2.1. Contestația în anulare – Noțiune și forme.....	29
2.2. Aplicarea în timp a legii de procedură.....	31
2.3. Contestația în anulare obișnuită sau de drept comun.....	32
2.3.1. Obiect.....	32
2.3.2. Subiectele și motivul contestației în anulare de drept comun.....	35
2.3.3. Condiții de exercitare.....	45
2.4. Contestația în anulare specială.....	52
2.4.1. Obiect.....	52
2.4.2. Subiecte.....	52
2.4.3. Motive.....	53
2.4.3.1. Art. 503 alin. (2) pct. 1 NCPC.....	53
2.4.3.2. Art. 503 alin. (2) pct. 2 NCPC.....	58
2.4.3.3. Art. 503 alin. (2) pct. 3 NCPC.....	61
2.4.3.4. Art. 503 alin. (2) pct. 4 NCPC	62
2.5. Judecata în contestația în anulare.....	64
2.5.1. Cererea.....	64
2.5.2. Instanța.....	68
2.5.3. Termenul de exercitare.....	70
2.5.4. Judecata	73
2.5.5. Căi de atac.....	75

Capitolul 3. Revizuirea.....	76
3.1. Noțiune și prezentare	76
3.2. Aplicarea în timp a legii.....	79
3.3. Obiect.....	80
3.4. Subiecte	93
3.5. Motivele.....	94
3.5.1. Art. 509 alin. (1) pct. 1 NCPC	94
3.5.2. Art. 509 alin. (1) pct. 2 NCPC	103
3.5.3. Art. 509 alin. (1) pct. 3 NCPC	104
3.5.4. Art. 509 alin. (1) pct. 4 NCPC	109
3.5.5. Art. 509 alin. (1) pct. 5 NCPC	112
3.5.6. Art. 509 alin. (1) pct. 6 NCPC	117
3.5.7. Art. 509 alin. (1) pct. 7 NCPC	119
3.5.8. Art. 509 alin. (1) pct. 8 NCPC	122
3.5.9. Art. 509 alin. (1) pct. 9 NCPC	128
3.5.10. Art. 509 alin. (1) pct. 10 NCPC	129
3.5.11. Art. 509 alin. (1) pct. 11 NCPC	136
3.6. Judecata	137
3.6.1. Cererea.....	137
3.6.2. Instanța.....	139
3.6.3. Judecata	141
3.6.4. Căi de atac.....	147
3.7. Revizuirea în contencios administrativ.....	147
3.8. Revizuirea hotărârii de deschidere a procedurii de adopte	152
Bibliografie.....	159

Andreea TABACU

Judecător, Curtea de Apel Pitești, Secția a II-a civilă
și de contencios administrativ și fiscal
Conf. univ. dr., Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe
Juridice și Administrative

CONTESTAȚIA ÎN ANULARE ȘI REVIZUIREA

Universul Juridic

București

-2013-

Argument

Sistemele de drept moderne nu pot fi concepute fără căile de atac, ideea de a conferi posibilitatea îndreptării unor erori de judecată, pentru ca în final hotărârea să reflecte adevărul obiectiv, reprezentând una dintre garanțiile unei justiții corecte, specifice statelor democratice.

Greșeala de judecată poate rezulta nu numai din interpretarea greșită a legii sau din neexercitarea rolului judecătorilor în procesul civil¹, ci și din faptul că părțile au uneori tendința să prezinte o situație de fapt diferită de realitate, cu scopul de a obține anumite avantaje oferite de procedura judiciară.

Primul judecător al cauzei are „privilegiul” de a nu spune dreptul în conformitate cu regulile aplicabile, iar conștiința lui este „apărată” prin aceea că hotărârea sa este susceptibilă de cenzurare în fața altei instanțe sau, în anumite cazuri, chiar a propriei instanțe.

Ca atare, scopul imaginării unui sistem al căilor de atac este acela de a asigura înlăturarea oricăror erori de judecată sau procedurale, care nu permit ca între dispozitivul hotărârii judecătorești și adevărul atât de necesar și de dorit de părțile în litigiu să existe identitate².

Căile de atac asigură și îndeplinirea principiilor procesului civil, în special a dreptului la apărare, partea interesată având la dispoziție un instrument procedural care să-i permită cenzurarea hotărârii, fie în fața instanței superioare, fie chiar a instanței emitente a actului vătămător.

¹ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Ed. Național, București, 1997, p. 321.

² I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2010, pp. 681-683.

Consacrarea căilor de atac în normele interne în statele democratice este totodată și o reflexie a recunoașterii regulilor impuse de normele supranaționale, aplicabile în materie civilă¹, care consacră accesul la justiție al fiecărui cetățean. Jurisprudența Curții de la Strasbourg arată cert legătura între prevederile art. 6 și art. 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și necesitatea reglementării căilor de atac în sistemele interne ale statelor membre², deși în materie civilă nu se regăsește obligativitatea dublului grad de jurisdicție precum în materie penală.

Noțiunea de *control judiciar*, prin care se înțelege posibilitatea instanțelor judecătorești superioare de a verifica legalitatea și temeinicia hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești inferioare³, nu epuizează sistemul căilor de atac, în condițiile în care unele dintre acestea sunt în competența instanțelor emitente a actelor atacate.

Noul Cod de procedură civilă⁴ nu aduce noutăți fundamentale în privința căilor de atac ce pot fi exercitate împotriva hotărârilor judecătorești, regăsindu-se ca și în Codul de procedură civilă din 1865, apelul, recursul, contestația în anulare, revizuirea, dar schimbă substanțial obiectul acestora, trasând o delimitare evidentă între căile de atac extraordinare și apel.

Creată pe cale jurisprudențială în dreptul nostru procesual, contestația în anulare a fost acceptată inițial în aplicarea fostelor prevederi ale art. 735 C. pr. civ. din 1865, care nu făceau distincție între actele de procedură și hotărâri judecătorești⁵.

¹ C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, Ed. C.H. Beck, București, 2010, pp. 362-409. În dreptul intern – art. 3 NCC.

² Cauza *Golder c. Regatului Unit*, 1975, citată și în Dec. Curții Constituționale nr. 522 din 11 octombrie 2005, publicată în M. Of. nr. 993 din 9 noiembrie 2005.

³ V.M. Ciobanu, *Tratat...*, op. cit., vol. II, 1997, p. 323.

⁴ Va fi utilizat în continuare și ca NCPC.

⁵ Art. 735 C. pr. civ. din 1865 prevedea că actul de procedură era declarat nul dacă era întocmit de către un magistrat sau funcționar judecătoresc incompetent, dacă era efectuat cu încălcarea formei legale, pricinuind părții o vătămare care nu putea fi îndreptată decât prin anularea actului, ori dacă actul era declarat nul chiar de către lege – I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă, Noul Cod de procedură civilă*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 310.

Practic, instanțele soluționau cereri în anularea hotărârilor judecătorești, deși legea nu reglementa o atare posibilitate, de vreme ce nulitatea se putea constata numai prin intermediul căilor de atac recunoscute de lege¹.

Consacrarea sa legislativă a fost realizată abia prin Legea nr. 18/1948, modificările ulterioare păstrându-i trăsăturile specifice unei căi de atac extraordinare, de retractare, nesuspensivă de executare, deschisă părților din proces, care se află în ipotezele prevăzute de normă.

În aplicarea art. 317-321 C. pr. civ. anterior, contestația în anulare era și încă mai este exercitată frecvent, în special împotriva hotărârilor instanțelor de recurs, invocându-se nereguli procedurale care cu greu ar putea fi încadrate în ipotezele textelor în materie.

Tendința destinatarilor normei procedurale de a transforma o cale de atac extraordinară într-una deschisă unor situații care determină în final schimbarea soluției de fond este înfrântă în aplicarea legii de o interpretare restrictivă a prevederilor, reglementând căile extraordinare de atac, pe care noul Cod de procedură civilă le-a restrâns și mai mult, în special în materia recursului.

În materia contestației în anulare, pe temeiul jurisprudenței și a doctrinei care au sesizat lipsa dintre ipotezele textului art. 317 C. pr. civ. a celei care privește încălcarea unor norme de organizare judiciară, legiuitorul a adăugat această situație, fără însă ca prin atare extindere să se producă anumite consecințe asupra caracterului extraordinar al acestei căi de atac.

Dimpotrivă, precizările aduse în materie prin intermediul termenilor utilizați determină restrângerea posibilității de exercitare a acestei căi de atac în cazurile deja consacrate, dar utilitatea contestației în anulare apare ca evidentă în contextul pronunțării unor hotărâri *irrevocabile*, în noua accepțiune a codului *definitive*, care nu mai pot fi atacate cu recurs, pronunțate de o instanță neconstituită legal.

¹ *Ibidem*, p. 310.

În ce privește revizuirea, aceasta a beneficiat de reglementare încă de la adoptarea Codului de procedură civilă anterior¹, utilitatea acestei căi de atac extraordinare fiind astfel dovedită, neputându-se admite ca o hotărâre definitivă să rămână în ființă dacă a fost dată cu încălcarea autorității de lucru judecat sau a avut ca temei „erori” cu privire la situația de fapt din speță, în raport de datele dosarului, dar și de cele descoperite ulterior ori în alte situații prevăzute de lege.

Modificările succesive ale materiei au încercat în principal să o sistematizeze, fie prin comprimarea motivelor, fie prin reglementarea lor într-un text comun², dar și să asigure corespondența între realitățile sociale și juridice și text, adăugând noi motive³.

Noul Cod de procedură civilă îi menține aceleași trăsături ca și reglementarea anterioară, însă statuează diferit asupra obiectului revizuirii, deoarece nu se mai referă la hotărâri definitive, lămurind totodată pentru care dintre motivele prevăzute de lege se poate exercita calea de atac și atunci când prin hotărârea atacată nu se soluționează fondul cauzei.

De asemenea, legea nouă reorganizează motivele de revizuire și înlătură justificat motivul care prevedea existența unor dispoziții potrivnice, de vreme ce o atare situație se poate îndrepta doar în calea reglementată de art. 443 NCPC⁴ sau după distincțiile

¹ Art. 288-304 C. pr. civ. din 1865 – I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă, Noul Cod...*, op. cit., vol. II, pp. 334-335.

² Legea din 1948 de modificare a Codului de procedură civilă din 1865; O.U.G. nr. 138/2000 pentru completarea și modificarea Codului de procedură civilă.

³ O.U.G. nr. 58/2003 privind modificarea și completarea Codului de procedură civilă, aprobată prin Legea nr. 195/2004, care adaugă motivul legat de pronunțarea CEDO, care constată o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului printr-o hotărâre judecătorească; Legea nr. 219/2005 de aprobare a O.U.G. nr. 138/2000, care completează art. 322 pct. 4 C. pr. civ.

⁴ Art. 445 NCPC – Obligatorietatea procedurii – „Îndreptarea, lămurirea, înlăturarea dispozițiilor contradictorii ori completarea hotărârii nu poate fi cerută pe calea apelului sau recursului, ci numai în condițiile art. 442-444”.

legii în contestația la executare, în temeiul art. 711 alin. (2) NCPC¹.

În consecință, posibilitatea instanței care a pronunțat hotărârea de a o retracta și a îndrepta greșeala săvârșită asigură părții o garanție eficientă pentru exercitarea dreptului său de a avea acces la o instanță, în sensul Convenției, respectiv, prevăzută de lege, independentă și imparțială și de a-și exercita toate drepturile procedurale cu respectarea contradictorialității și dreptului la apărare.

Aceste din urmă principii enunțate beneficiază de numeroase norme pe care le consacră și protejează contestația în anulare, cale de atac extraordinară, garantând în forma sa obișnuită, tocmai respectarea regulilor privind citarea și comunicarea actelor de procedură.

De asemenea, revizuirea asigură posibilitatea înlăturării carențelor din activitatea de judecată în fața instanțelor de judecată, mai ales a celor de ultim grad, fie acestea de apel sau de recurs, care nu mai pot fi invocate prin intermediul controlului judiciar și care nu trebuie să afecteze soluția.

Utilitatea contestației în anulare și a revizuirii, dovedită chiar de modul în care sunt reglementate și în noul Cod de procedură civilă, justifică și încercarea analizării acestora în cele ce urmează.

¹ Art. 711 alin. (2) NCPC – „Dacă nu s-a utilizat procedura prevăzută la art. 443, se poate face contestație și în cazul în care sunt necesare lămuriri cu privire la înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu”.

CAPITOLUL 1

Noțiuni generale. Vechi și nou

1.1. Comparație

Demersul comparării reglementării anterioare a art. 317-321 și art. 322-328 C. pr. civ. din 1865 cu noile prevederi în materia contestației în anulare – art. 503-508 NCPC și a revizuirii – art. 509-513 NCPC, nu poate face abstracție de noutățile aduse de Legea nr. 134/2010¹ în cadrul regulilor generale și a principiilor aplicabile căilor de atac, dar nici de schimbarea de filosofie din materia apelului, care de altfel așează sistemul căilor de atac pe un făgaș normal.

Dincolo de distincția care trebuie realizată între căile de atac reglementate de Codul de procedură civilă și căile de atac speciale, prevăzute în alte acte normative, pentru care căile de atac prevăzute de cod reprezintă dreptul comun, în aplicarea art. 2 din NCPC, se constată că noul Cod păstrează aceeași clasificare care distinge între căile ordinare și cele extraordinare de atac, între căile de atac de reformare și cele de retractare, între căile de atac devolutive și cele nedevolutive.

Calea de atac ordinară la îndemâna părții interesate, care nu este ținută să-și încadreze cererea în anumite motive strict prevăzute de lege rămâne apelul, iar căile extraordinare de atac, care pot fi exercitate de către partea interesată numai în cazurile și condițiile reglementate expres de normele procesuale, reunesc: recursul, contestația în anulare, revizuirea.

Decurgând din principiile de exercitare a căilor de atac, ca regulă fundamentală în materie, se constată că noul Cod de

¹ Legea nr. 134/2010, publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010, a fost modificată și completată prin Legea nr. 76/2012 și republicată în M. Of. nr. 542 din 3 august 2012.